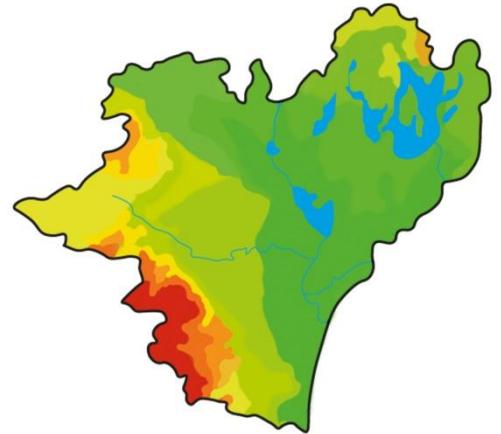


# Grundvattenrådet för Kristianstadsslätten

Minnesanteckningar från Grundvattenrådets möte den 20 maj 2026

Grundvattenrådet valde Pernilla Bratt, VA-chef i Kristianstads kommun, till mötesordförande.

Emma Anderberg antecknade.



GRUNDTVATTENRÅDET FÖR  
KRISTIANSTADSSLÄTTEN

Mötet inleddes med att Pernilla hälsade alla välkomna. En presentationsrunda genomfördes innan presentationerna började.

## **Johan Bogaert: Workshop - Torkan och översvämningar**

Johan inledde med att ställa några frågor om vad deltagarna skulle göra vid olika tillfällen i framtiden, och jämförde det med vår klimatanpassningsarbete. Vi försöker titta in i framtiden men kan inte exakt veta vad som händer så det blir en balans mellan att göra tillräckligt men heller inte för mycket eftersom vi inte är helt säkra på vad som kommer hända med klimatet och vad det faktiskt är vi behöver göra.

Johan berättade sedan om FORSEE; ett projekt som görs i tre faser och under dagens workshop var det fokus på översvämningar och torka. Gällande nederbörden i framtiden är det oklart om den kommer att öka eller minska men behovet av vatten kommer öka. Johan presenterade också ett exempel på hur stor skördeminskningen kan bli i framtiden om ingen bevattning används.

Sedan delades deltagarna upp i grupper om tre och fick 15 minuter på sig att diskutera den riskanalys som Johan delade ut. Svaren samlades in och detta kommer vara underlag i Länsstyrelsens fortsatta arbete.

## **Ulrika Lundh och Fredrik Thomasson: Grundvatten som råvatten vid dricksvattenproduktion**

Ulrika och Fredrik berättade om det råvatten som Kristianstads kommun använder för att producera dricksvatten. I Kristianstads används endast grundvatten i den kommunala dricksvattenproduktionen och det är generellt ett bra råvatten men det finns vissa saker som kommunen behöver jobba med. Järn och mangan i högre halter är vanligt förekommande men det finns bra förutsättningar för att ha en relativt liten beredning i verken.

Ulrika och Fredrik fortsatte att prata lite om kommunens framtida problem men som vi redan idag kan se i våra verk och råvatten. Både bekämpningsmedel och PFAS är utmaningar som vi behöver hantera i framtiden. Även lägre grundvattennivåer kan bli en utmaning på sikt. Att mäta är att veta är ett tankesätt som används inom kommunen, även om det inte finns krav på mätningar av vissa ämnen så är det bra för kommunen att känna till vad som finns. Ulrika berättade att kommunen enligt lagstiftning har informationsplikt gällande vad som detekteras i dricksvattnet. När bekämpningsmedel väl finns i råvattnet så tar det lång tid att bli av med det. Gällande PFAS har kommunen detekterat PFAS i nästan en tredjedel av brunnarna, dock är halterna långt under

gränsvärden som finns idag. Provtagningen har förändrats över tid, i början var det PFAS11 men nu är det PFAS21 eller PFAS22 som gäller, alltså analyseras vattnet med avseende på fler PFAS-ämnen idag.

Efter presentationen bjöds det på vatten från tre av kommunens vattenverk. Alla tre verk har lite olika förutsättningar och råvattnet kommer från olika grundvattenmagasin.

Fråga: Vad renas i ett vattenverk där det krävs kemikaliedosering? Svar: nitrat, lägre alkalinitet och pH kräver kemikaliedosering.

Fråga: Är DMS och desfenyl kloridazon utfasade? Svar: Ja, de är utfasade men det är vanligt att vi ser problemen senare, även efter att de är utfasade.

Fråga: Har kommunen utökat provtagningen? Svar: Ja, kommunen använder olika provpaket och där kan det läggas till ämnen. Exempelvis har DMS och desfenyl kloridazon lagts till eftersom dessa ämnen har hittats på andra platser.

Fråga: hur länge har kommunen analyserat PFAS? Svar: sedan 2016.

Fråga: vad är DMS och desfenyl kloridazon för medel? Svar: DMS och desfenyl kloridazon är bägge nedbrytningsprodukter, av träskyddsmedel och svampmedel för exempelvis potatisodling.

Fråga: har kommunen börjat kolla på TFA? Svar: kommunen jobbar med frågan men inte börjat analysera ännu.

Kommentar: Kemikalieinspektionen tittar på bekämpningsmedel kopplade till PFAS, det kan bli aktuellt med förbud mot dessa i Sverige också men inget är beslutat ännu.

Fråga: gällande mätmetoder och kalibrering, det har nämnts i media att det finns tillstymmelse till ex. PFAS i Kristianstads borrar. Har metoderna förändrats över tid? Svar: Ja, de förändras och detektionsgränser och rapporteringsgränser kan förändras.

Kommentar: kommunen måste vara försiktig med hur statistik och resultat kommuniceras, det behövs ett sammanhang för resultaten.

Kommentar: kommunen styr inte över media och det kan heller inte framgå som att kommunen försöker dölja något. Kommunen kommunicerar direkt till de som berörs men det är en balans hur kommunikation sker och det är inte alltid enkelt.

Fråga: går det att plocka bort PFAS? Svar: det beror på vilken typ av PFAS det gäller. Även förutsättningarna på verket avgör. Kolfilter kan ofta användas men de tar inte bort allt. Kommunen kan anpassa driften för att minska halterna.

Kommentar: det är en liknande situation i Hässleholm där kolfilter fungerar väldigt bra.

Kommentar: vi börjar se samma reningstekniker för dricksvatten som används som en kvartär rening i avloppsreningsverk. Vi börjar alltså behöva rena råvattnet på samma sätt som avloppsvatten kan renas.

## **Carola Lindeberg och Emma Anderberg - Diskussionsforum rättvist och hållbart vatten**

Carola inledde med att berätta om ett projekt inom Water Wise Societies som arbetar mot hållbart vatten för alla 2050. I projektet Vatten i Balans som både SGU och Kristianstads kommun är med i, pågår ett arbete för att ta fram underlag för beräkningar och modelleringar av vattenresurser. Detta ska göras i två steg varav det första steget är beräkningarna, alltså att ta reda på hur mycket vatten som finns. Det andra steget är att jobba med en hållbar och rättvis fördelning av vattenresursen.

Idag ska deltagarna göra en workshop som handlar om steg 2, alltså fördelningen av vattnet. Alla deltagare tilldelades en roll och ett gruppnummer för gruppdiskussioner. I workshopen fanns fem olika roller; ekosystem, enskild brunnsägare, lantbruk, verksamhet och allmän dricksvattenproducent. Målet med uppgiften var att utifrån sin nya roll, diskutera och komma fram till svar på två frågor: vad är en hållbar vattenfördelning och vad är en rättvis vattenfördelning?

Resultatet från diskussionerna kommer att tas med i redovisningen till Water Wise Societies, som en sammanfattning. Susann på Region Skåne, som också deltar i Vatten i Balans, delade också ut en enkät som projektet önskar svar på och informerade också om en planerad workshop inom projektet, den 3 juni som Grundvattenrådets medlemmar kommer få en inbjudan till.

Mycket kortfattad redovisning från de olika grupperna:

Grupp 1: det viktigaste är att veta hur mycket man har att fördela, annars blir allt bara en gissning. Vi måste mäta och ha kontroll på systemet, annars kommer vi ingenstans.

Grupp 2: det är svårt att hantera detta. Gruppen diskuterade hållbarhetsparametrar och åtgärder men kom inte fram till en procentuell fördelning av en vattenresurs. Förslag var att äta mer svenska grödor, kanske en miljöcertifiering av grödor genom att de är producerade med en hållbar vattenanvändning. Olika vattenkvaliteter till olika ändamål är också en möjlighet. 4 M diskuterades också: mäta, minska, mixa, marknadsför.

Grupp 3: alla hänger samman och det är det som är svårigheten. Ekosystemen måste vara i balans. Enskilda brunnsägare, hur hanterar de vatten i en kris, vem ansvarar för dem om vattnet tar slut? En tanke var att höja priset på vatten på sommaren. Vattnet är för billigt, prissättning kan vara en lösning. Men måste först veta vad vi har att fördela.

Grupp 4: det är för billigt med vatten. Ekosystemen behöver också vatten. Det måste också finnas förutsättningar för enskild vattenförsörjning, eventuellt kan man prata med grannar. Vi behöver också jobba högre upp i systemet.

Grupp 5: vi behöver veta hur mycket vatten som finns? Hur mycket behövs? Vad kan vi minska på? Kan vi använda andra kvaliteter? Vi behöver hålla vattnet i landskapet.

Grupp 6: vad är nödvändigt och vad är mindre nödvändigt? Mat är prioriterat men kanske inte all mat eller alla typer av grödor. Gräsmattor och pooler kan inte vara prioriterat. Det är viktigt med vatten i ekosystemen. Prissättningen på vatten kan användas. Det är också en kommunikationsfråga, hur effektiva är vi. Det finns vattensmarta odlingsystem och investeringsstöd för dyra investeringar.

Kommentar: här kommer länken som Carola partade om i samband med enskild dricksvattenförsörjning: <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/dricksvatten/egen-brunn2/krisberedskap-for-liten-dricksvattenanlaggning/>

Kommentar: det behövs ett mycket bra verktyg för att veta var vi har vatten, vad vi använder. Detta krävs för att vi ska veta var vi ska lägga resurserna.

## Henrik Gullstrand - Beredskap och vatten

Henrik började med att berätta om Länsstyrelsens roll i beredskapsarbetet som är lite diffus men vatten måste bli en beredskapsfråga. Arbetet bygger på samstämmighet, att vi är överens och har samtal om vart vi vill med beredskapen då Länsstyrelsen inte kan tvinga någon att utveckla sin beredskap.

Henrik diskuterade fokuset på nödvatten och att det är en distributionsplan, att det ofta fattas en produktionsplan vilket kan bli problematiskt. Henrik ser en utmaning med att få in beredskapen i vattenförvaltningsarbetet och att vattenförvaltning och beredskap behöver komma närmare varandra. Skillnaden mellan en traditionell beredskap och en strategisk vattenberedskap togs upp där utmaningen är att gå mot en mer långsiktig och strategisk beredskap gällande vatten. Arbetet jämfördes med energidistributionens styrelse, där det finns en prioritering men som samtidigt inte garanterar en tillgång till el bara för att man är prioriterad.

Henrik tog upp den regionala vattenförsörjningsplanen och att flera remissyttrande kring den rörde just beredskapen. Sedan fokuserades det på Kristianstadsslätten, vad händer om denna stora resurs påverkas. Det skulle bli en jättehändelse med påverkan även utanför själva slätten. Idag har vi en långvarig torka, vad ska vi göra nu då? Vid en akut brist finns beredskap men hur ska vi agera nu när vi ser en torka. Ur ett långsiktigt beredskapsperspektiv är det viktigt att förhindra att vi hamnar här.

Som en sista del av Henriks presentation diskuterades just prioritering. Hur ska vi tänka kring detta? Det finns förslag från Livsmedelsverket men det är inte en uttömmande lista och det är kommunen som har rådighet över prioritering kring vatten.

Kommentar: det är svårt att prioritera med vatten, det kan finnas tekniska begränsningar jämfört med styrel, i de praktiska möjligheterna att stänga vatten för vissa eller prioritera till andra.

Kommentar: det kan vara nyttigt att öva vattenbrist i en stad. Det har gjorts i Göteborg.

Fråga: när planeras den nya regionala vattenförsörjningsplanen komma ut? Svar: relativt nära i tid.

Fråga: tittar man på vatten till djurgårdar, de som är påkopplade till kommunalt vatten? Svar: detta är en kommunal fråga, hur kommunen väljer att disponera sitt vatten. Om det blir risk för vattenbrist, är det upp till kommunerna.

Kommentar: normalt har inte djurgårdarna kommunalt vatten och det kan rekommenderas att behålla en tidigare borra om det finns, eftersom kommunalt dricksvatten inte kan garanteras till djurgårdar.

Kommentar: det kan vara bra att kolla med kommunen hur de ser på djurvatten.

Fråga: ska en prioritering gälla efter att ekosystemen har fått sitt? Ska vi kunna driva exempelvis ett sjukhus tills våtmarkerna är torra? Var kommer miljön in i prioriteringar? Svar: prioriteringar kan gälla vid brist, men det är ingen garanti för att man får vatten. En prioritering innebär att man kan vara med i en plan för att försöka lösa problemet.

Fråga: kollar man på tillgängligt vatten, efter att miljö fått sitt? Svar: miljöperspektivet har inte varit med så mycket tidigare i dessa frågor.

Kommentar: det som sågs i Tollarp under 2018, med helt torra år, visar att det är svårt att rädda miljön.

Kommentar: en prioriteringslista måste anpassas lokalt.

Kommentar: hushållen är utpekade i lagen om allmänna vattentjänster, där nämns inga andra.

Pernilla tackade alla som kom och avslutade mötet.